

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1989-1990

28 JUNI 1990

Voorstel van wet houdende bescherming van personen tegen discriminatie wegens ziekte of handicap en houdende invoering van positieve maatregelen waardoor zij zich in de samenleving kunnen handhaven

(Ingediend door de heer Monfils)

TOELICHTING

Sedert vele jaren getroost België zich veel moeite om de levensomstandigheden van gehandicapten te verbeteren.

Ongeveer 10 jaar geleden heeft de Raad van Europa aanbeveling 925 aangenomen waarin te lezen staat dat de voorstellen van deze Raad ten behoeve van de lichamelijk, geestelijk of sensorisch gehandicapten slechts door een beperkt aantal Staten, waaronder België, zijn opgevolgd...

In veel gevallen hebben de buitengewone ontwikkelingen in de medische wetenschappen en in de technologie het bovendien mogelijk gemaakt een aantal handicaps te doen verdwijnen door het opsporen van de oorzaken, en voor een aantal andere handicaps werd een betere behandeling gevonden.

Maar zelfs in een hoogontwikkeld land blijft steeds het gevaar bestaan dat de gehandicapten geen deel hebben aan de economische en sociale vooruitgang of dat zij in de samenleving een bepaalde plaats toegewezen krijgen waardoor zij in feite gemarginaliseerd en zelfs uitgesloten worden.

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1989-1990

28 JUIN 1990

Proposition de loi relative à la protection des personnes contre les discriminations en raison de maladies ou de handicaps et instituant des mesures positives permettant leur maintien dans la vie en société

(Déposée par M. Monfils)

DEVELOPPEMENTS

La Belgique consacre, depuis de nombreuses années, des efforts importants à l'amélioration des conditions de vie des personnes handicapées.

Il y a près de dix ans, la recommandation 925 du Conseil de l'Europe notait que « les activités de ce Conseil en faveur des personnes handicapées, physiques, mentales ou sensorielles, n'ont été suivies que par un groupe restreint d'Etats, dont la Belgique... ».

Dans bien des cas, au surplus, l'extraordinaire progrès des sciences médicales comme de la technologie ont permis de supprimer certains handicaps en agissant sur leurs causes ainsi que d'en réduire les conséquences.

Mais, même dans un pays particulièrement évolué, le risque existe toujours de voir le progrès économique et social ignorer les personnes handicapées ou leur réserver une place dans la société soigneusement délimitée qui, en fait, aboutit à leur exclusion, à leur marginalisation.

De Raad van Europa heeft er eveneens op gewezen dat het belangrijkste probleem voor de gehandicapten het sociaal isolement is, dat ten dele te wijten is aan een slechte voorlichting van het grote publiek en ten dele aan een niet aangepast huisvestingsbeleid dat, in plaats van hen in de bevolking te integreren, hun isolering nog in de hand werkt...

De Raad van Europa heeft de Lid-staten dan ook verzocht de rechten van de gehandicapten op een duidelijke, eenvoudige en begrijpelijke manier te definiëren, zodat zij die rechten kunnen uitoefenen zonder aan discriminerende procedures onderworpen te worden...

In dit verband is het paradoxaal te moeten constateren dat de Belgische wetgever, terecht, straffen heeft gesteld op handelingen ingegeven door racisme of xenofobie (de wet van 30 juli 1981), maar dat hij er tot dusver niet aan heeft gedacht elke discriminatie wegens handicap of ziekte uit te bannen.

Wie geregeld omgang heeft met gehandicapten, weet echter hoeveel moeite zij hebben met het gevoelen uitgesloten te worden, ten onrechte verstoten te worden wegens hun handicap of de ziekte waaraan zij lijden.

Een sociaal ontwikkeld land als België moet er dus een erezaak van maken een wet aan te nemen die een verbod stelt op iedere discriminatie van zieken of gehandicapten waarvoor geen wettige redenen aangevoerd kunnen worden.

Dat is het doel van het eerste deel van dit wetsvoorstel, dat sommige bepalingen van de wet van 30 juli 1981 met de nodige aanpassingen overneemt, namelijk het verbod op discriminatie bij de aanbidding van goederen en diensten en het verbod voor een overheidsambtenaar om de uitoefening van een recht op willekeurige wijze te weigeren.

Artikel 3 van het voorstel verleent ook aan de verenigingen die de rechten van de gehandicapten verdedigen en sedert ten minste 5 jaar bestaan, het recht om zich tot de rechter te wenden indien deze wet wordt overtreden.

Het tweede gedeelte van het wetsvoorstel, namelijk de artikelen 4 tot 7, heeft tot doel de integratie van de zieke of de gehandicapte in de samenleving in de hand te werken, inzonderheid wat de huisvesting betreft.

Ontbreken fiscale prikkels, dan zal de eigenaar van een gebouw niet geneigd zijn om werkzaamheden te laten uitvoeren waardoor gehandicapten, vooral lichamelijk gehandicapten, daar kunnen wonen.

Ontbreken fiscale prikkels, dan zullen handelaars niet de nodige werkzaamheden laten uitvoeren waardoor hun zaak toegankelijk wordt voor gehandicapten.

C'est encore le Conseil de l'Europe qui notait que « parmi les problèmes que doivent affronter les personnes handicapées figure premièrement l'isolement social dû en partie à une mauvaise information du grand public et en partie à une politique de logements inadéquate qui au lieu de les intégrer au milieu de la population encourage la ségrégation... ».

C'est encore le Conseil de l'Europe qui invitait les Etats membres à définir les droits des personnes handicapées d'une manière claire, simple et aisément compréhensible, afin qu'elles puissent en faire usage sans être soumises à des procédures discriminatoires... ».

Il est à cet égard paradoxal de constater que le législateur belge a, fort opportunément, réprimé les actes inspirés par le racisme ou la xénophobie (loi du 30 juillet 1981) mais il n'a pas jusqu'à présent songé à interdire toute discrimination en raison du handicap ou de la maladie.

Quiconque a fréquenté des personnes handicapées sait pourtant combien est durement ressenti par ces personnes, le sentiment d'être exclues, d'être injustement rejetées, en raison du handicap ou de la maladie dont elles souffrent.

C'est donc l'honneur d'un pays socialement évolué comme la Belgique de voter une loi interdisant toute discrimination non justifiée par des motifs légitimes, à l'égard des personnes malades ou handicapées.

C'est l'objet de la première partie de la présente proposition de loi qui reprend en les adaptant certaines des dispositions de la loi du 30 juillet 1981, tant en ce qui concerne la non-discrimination dans les offres de biens et de services qu'à l'égard du refus arbitraire par un fonctionnaire public de l'exercice d'un droit.

L'article 3 de la proposition donne aussi aux associations de défense des personnes handicapées qui sont constituées depuis au moins 5 ans, le droit d'ester en justice à l'égard des infractions commises dans le cadre de la loi.

La deuxième partie de la proposition qui comprend les articles 4 à 7 a pour objectif de favoriser l'insertion de la personne malade ou handicapée dans la société, spécialement en ce qui concerne le logement.

Faute d'incitants fiscaux, le propriétaire d'un immeuble a tendance à n'effectuer aucun travail qui pourtant pourrait permettre à des personnes handicapées, surtout physiquement, d'y habiter.

Faute d'incitants fiscaux, des commerçants qui pourraient rendre leur commerce accessible aux handicapés n'entreprennent pas les travaux nécessaires.

Ontbreken fiscale prikkels, dan zal de gehandicapte niet in staat zijn zijn appartement of zijn huis in te richten met behulp van alle technieken waardoor hij kan leven zoals hij dat wenst.

Hoeveel lichamelijk gehandicapten en licht geestelijk gehandicapten hebben niet alle hoop verloren om nog ooit een aangepaste woning te vinden en zien zich genoodzaakt hun toevlucht te nemen tot oplossingen die voor hen eigenlijk niet geschikt zijn: het tehuis voor gehandicapten of het rusthuis.

*
* *

Artikel 4 van dit voorstel verlaagt de belastbare netto-inkomsten uit in huur gegeven goederen ingeval verbouwingen worden uitgevoerd om de woning geschikt te maken voor verhuring aan een gehandicapte.

Artikel 5 bepaalt dat als aftrekbare bedrijfslasten worden beschouwd, de uitgaven voor verbouwing of inrichting die noodzakelijk zijn om de lokalen waarin de belastingplichtige zijn beroep uitoefent, toegankelijk te maken voor gehandicapten.

Artikel 6 bepaalt dat van de netto-inkomsten afgetrokken kan worden de helft, met een maximum van 250 000 frank, van het niet-gesubsidieerde gedeelte van de uitgaven die gehandicapten doen voor de aankoop van materieel of toestellen of voor de inrichting of de verbouwing van hun woning, mits de uitgaven rechtstreeks verband houden met hun handicap en bestemd zijn om hun levensomstandigheden te vergemakkelijken.

Artikel 7 bepaalt dat het lager B.T.W.-tarief van 6 pct. van toepassing is op de inrichting en de verbouwing van het onroerend goed waarvan de gehandicapte eigenaar is.

*
* *

De indiener van dit wetsvoorstel beseft dat de zeven artikelen niet alle problemen van zieken en gehandicapten zullen oplossen.

De strijd tegen iedere vorm van discriminatie en uitsluiting moet echter voortdurend gestreden worden. Zelfs de economische vooruitgang kan, indien sociale overwegingen uit het oog worden verloren, nieuwe vormen van discriminatie in het leven roepen.

De ingrijpende veranderingen van 1992 of, dichter bij ons, de gebeurtenissen in Oost-Europa rechtvaardigen de hoop op een meer evenwichtige, meer harmonische samenleving... voor zover niemand wordt uitgesloten.

Faute d'incitants fiscaux, le handicapé ne peut aménager son appartement ou son immeuble au moyen de toutes les techniques lui permettant de vivre comme il le souhaite.

Combien de handicapés physiques, combien de handicapés mentaux légers, désespèrent de trouver un logement adapté et doivent se rabattre sur des solutions qui ne leur conviennent pas: le home pour handicapés ou la maison de repos?

*
* *

L'article 4 de la présente proposition diminue le revenu net locatif imposable en cas de travaux permettant d'aménager un immeuble donné en location à une personne handicapée.

L'article 5 considère comme charges professionnelles déductibles les dépenses de transformation ou d'aménagement nécessaires pour rendre accessibles aux personnes handicapées les locaux servant à l'activité professionnelle du contribuable.

L'article 6 permet de déduire des revenus nets la moitié, avec un maximum de 250 000 francs, de la partie non couverte par les subsides, des dépenses exposées par les personnes handicapées pour l'acquisition de matériel ou d'ustensiles ou pour l'aménagement ou la transformation de leur immeuble lorsque les dépenses ont un lien direct avec leur handicap et sont destinées à faciliter leurs conditions de vie.

L'article 7 applique le taux réduit de T.V.A. de 6 p.c. aux travaux d'aménagement et de transformation de l'immeuble dont la personne handicapée est propriétaire.

*
* *

L'auteur de la présente proposition n'a nullement le sentiment que sept articles de loi peuvent régler tous les problèmes rencontrés par les personnes malades et les personnes handicapées.

Mais la lutte contre toute forme de discrimination et d'exclusion est permanente. Le progrès économique lui-même, s'il n'est pas tempéré par une finalité sociale, peut engendrer de nouvelles sources de discriminations.

Les bouleversements de 1992 ou, plus près de nous encore, les événements de l'Europe de l'Est fondent l'espoir d'une société plus équilibrée, plus harmonieuse... pour autant qu'il n'y ait pas d'exclus.

Dit wetsvoorstel wil een bescheiden bijdrage leveren aan het permanente streven naar een betere maatschappelijke integratie, die de bron is van individuele ontplooiing.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

Hij die bij het leveren of bij het aanbieden van levering van een goed of een dienst op een plaats die voor het publiek toegankelijk is, dat goed of die dienst zonder wettige reden weigert aan iemand wegens diens handicap of gezondheidstoestand, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van zesentwintig frank tot tweehonderd frank of met één van die straffen alleen.

Art. 2

Met gevangenisstraf van vijftien dagen tot een jaar wordt gestraft iedere openbare officier of ambtenaar, iedere drager of agent van het openbaar gezag of van de openbare macht die iemand wegens zijn handicap of gezondheidstoestand, de uitoefening van een recht of van een vrijheid waarop deze aanspraak kan maken, op willekeurige wijze ontzegt.

Art. 3

Iedere instelling van openbaar nut en iedere vereniging die op de dag van de feiten sedert ten minste vijf jaar rechtspersoonlijkheid bezit en die zich statutair tot doel stelt de rechten van zieken of gehandicapten te verdedigen of hen bij te staan, kan in rechte optreden in alle rechtsgeschillen waartoe de toepassing van deze wet aanleiding kan geven.

Wanneer het echter gaat om misdrijven bedoeld in de artikelen 1 en 2 van deze wet, is de vordering van de instelling van openbaar nut of van de vereniging alleen dan ontvankelijk wanneer zij aantoonst dat zij de instemming heeft gekregen van degene ten aanzien van wie het misdrijf is gepleegd.

Art. 4

Artikel 7 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen wordt aangevuld met een § 7, luidende:

La présente proposition de loi se veut une contribution modeste dans la recherche permanente d'une meilleure intégration sociale, source d'épanouissement individuel.

Ph. MONFILS.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

Quiconque, fournissant ou offrant de fournir un bien ou un service, dans un lieu accessible au public, l'aura refusé, sauf motif légitime, en raison du handicap ou de l'état de santé d'une personne, est puni d'un emprisonnement de huit jours à trois mois et d'une amende de 26 à 200 francs ou d'une de ces peines seulement.

Art. 2

Est puni d'un emprisonnement de quinze jours à un an, tout fonctionnaire ou officier public, tout dépositaire ou agent de l'autorité ou de la force publique qui, en raison du handicap ou de l'état de santé d'une personne, lui refuse arbitrairement l'exercice d'un droit ou d'une liberté auxquels elle peut prétendre.

Art. 3

Tout établissement d'utilité publique et toute association jouissant de la personnalité juridique depuis au moins cinq ans à la date des faits, ayant en vertu de ses statuts vocation à défendre ou à assister des personnes malades ou handicapées, peut ester en justice dans tous les litiges auxquels l'application de la présente loi donnerait lieu.

Toutefois, en cas d'infractions visées aux articles 1er et 2 de la présente loi, l'établissement d'utilité publique ou l'association ne sera recevable dans son action que s'il justifie avoir reçu l'accord de la personne à l'égard de laquelle l'infraction a été commise.

Art. 4

L'article 7 du Code des impôts sur les revenus est complété par un § 7, libellé comme suit :

«§ 7. Wanneer een gebouwd onroerend goed bedoeld in § 1, 2º, a, in huur wordt gegeven aan een gehandicapte, wordt onder netto-inkomsten verstaan het kadastraal inkomen verminderd met 40 pct. op voorwaarde dat de belastingplichtige kan bewijzen dat hij het onroerend goed zodanig heeft ingericht dat het aangepast is aan de handicap van de huurder.»

Art. 5

Artikel 45 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een 10º, luidende:

« 10º de uitgaven voor verbouwing of inrichting die noodzakelijk zijn om de lokalen waarin de belastingplichtige zijn beroep uitoefent, toegankelijk te maken voor gehandicapten. »

Art. 6

Artikel 71, § 1, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een 12º, luidende:

« 12º de helft, met een maximum van 250 000 frank, van het niet door subsidies gedekte gedeelte van de uitgaven door gehandicapten gedaan voor de aankoop van materieel of toestellen of voor de inrichting of de verbouwing van hun woning, mits die uitgaven rechtstreeks verband houden met hun handicap en bestemd zijn om hun levensomstandigheden te vergemakkelijken. »

Art. 7

Punt XXXI van tabel A van de bijlage bij het koninklijk besluit nr. 20 van 20 juli 1970 tot vaststelling van de tarieven van de belasting over de toegevoegde waarde en tot indeling van de goederen en de diensten bij die tarieven, wordt aangevuld met een § 4, luidende:

«§ 4. Het verlaagde tarief is eveneens van toepassing op de uitgaven door gehandicapten gedaan met het oog op de inrichting en de verbouwing van hun woning, mits die uitgaven rechtstreeks verband houden met hun handicap en bestemd zijn om hun levensomstandigheden te vergemakkelijken. »

«§ 7. Lorsqu'un immeuble bâti visé au § 1º, 2º, a, est donné en location à une personne handicapée, le revenu net s'entend du revenu cadastral diminué de 40 p.c. pour autant que le contribuable justifie avoir aménagé l'immeuble pour le rendre compatible avec le handicap du locataire. »

Art. 5

L'article 45 du même Code est complété par un 10º, libellé comme suit:

« 10º les dépenses de transformation ou d'aménagement nécessaires pour rendre accessibles aux personnes handicapées les locaux servant à l'activité professionnelle du contribuable. »

Art. 6

L'article 71, § 1º, du même Code est complété par un 12º, libellé comme suit:

« 12º la moitié, avec un maximum de 250 000 francs, de la partie non couverte par les subsides, des dépenses exposées par les personnes handicapées pour l'acquisition de matériel ou d'ustensiles ou pour l'aménagement ou la transformation de leur immeuble lorsque les dépenses ont un lien direct avec leur handicap et sont destinées à faciliter leur condition de vie. »

Art. 7

Le point XXXI du tableau A annexé à l'arrêté royal n° 20 du 20 juillet 1970 déterminant la répartition des biens et des services selon les divers taux de T.V.A. est complété d'un § 4, rédigé comme suit:

«§ 4. Le taux réduit est également applicable aux dépenses exposées par les personnes handicapées pour l'aménagement et la transformation de leur immeuble lorsque les dépenses ont un lien direct avec leur handicap et sont destinées à faciliter leurs conditions de vie. »

Ph. MONFILS.